

Колодізев Олег Миколайович

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця*

Kolodiziev Oleh

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of International Trade, Customs and Financial Technologies
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics*

ORCID: 0000-0002-6715-2901

DOI: 10.25313/2520-2294-2024-9-10285

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: РОЛЬ БАНКІВ У ЗАЛУЧЕННІ КАПІТАЛУ ТА УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ

CORPORATE FINANCIAL SECURITY: THE ROLE OF BANKS IN FUNDRAISING AND RISK MANAGEMENT

Анотація. Вступ. Банки відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності підприємств, надаючи широкий спектр фінансових послуг, які сприяють залученню капіталу, управлінню ризиками та відповідності регуляторним вимогам. Їхня участь є критичною для ефективного функціонування фінансових ринків та економіки в цілому, забезпечуючи необхідну підтримку для розвитку підприємницької діяльності.

Метою статті є дослідження та аналіз ролі банків у забезпеченні фінансової безпеки підприємств, розкриття основних напрямів їх співпраці, таких як допомога у залученні капіталу, управління ризиками, надання стратегічних консультацій та дотримання регуляторних вимог, а також виявлення, як ці послуги сприяють стабільності та розвитку підприємств у сучасних економічних умовах.

Матеріали та методи. У роботі використано комплексний підхід, який включає аналіз літературних джерел, статистичних даних та кейсів з практики банківської діяльності. Дослідження охоплює різні аспекти банківських послуг, таких як розміщення цінних паперів, управління ризиками, кредитування, управління активами та міжнародні фінансові операції.

Результати. Дослідження показало, що банки забезпечують підприємствам доступ до капіталу через андеррайтинг та випуск акцій і облігацій, сприяють проведенню корпоративних транзакцій, забезпечують ліквідність на ринках цінних паперів та надають синдиговані кредити для великих фінансових потреб. Крім того, банки допомагають підприємствам управляти фінансовими ризиками, оптимізувати структуру капіталу та відповідати регуляторним вимогам.

Перспективи. Подальші дослідження повинні зосередитися на вдосконаленні методологій оцінки кредитоспроможності підприємств, розробці нових фінансових інструментів для управління ризиками та посиленні міжнародної співпраці між банками та бізнесом. Інновації в банківських послугах, такі як цифрові платформи та автоматизація фінансових процесів, також відкривають нові можливості для підвищення ефективності фінансової підтримки підприємств.

Ключові слова: фінансова безпека підприємства, банківські послуги, залучення капіталу.

Summary. Introduction. Banks play a key role in ensuring the financial stability of enterprises by providing a wide range of financial services that facilitate capital raising, risk management, and regulatory compliance. Their participation is critical for the efficient functioning of financial markets and the economy, providing the necessary support for developing business activities.

Purpose. The article aims to study and analyze the role of banks in ensuring the financial security of enterprises, to reveal the main areas of their cooperation, such as assistance in raising capital, risk management, providing strategic advice and regulatory compliance, and to identify how these services contribute to the stability and development of enterprises in the current economic environment.

Materials and Methods. The study uses a comprehensive approach that includes an analysis of literature, statistical data, and case studies from banking practice. The study covers various aspects of banking services, such as securities placement, risk management, lending, asset management, and international financial transactions.

Results. The study found that banks provide businesses access to capital through underwriting and issuing stocks and bonds, facilitate corporate transactions, provide liquidity in the securities markets, and provide syndicated loans for significant financing needs. In addition, banks help businesses manage financial risks, optimize their capital structure, and meet regulatory requirements.

Discussion. Further research should focus on improving methodologies for assessing the creditworthiness of enterprises, developing new financial instruments for risk management, and strengthening international cooperation between banks and businesses. Innovations in banking services, such as digital platforms and automation of financial processes, also open up new opportunities to improve the efficiency of financial support to enterprises.

Key words: corporate financial security, bank services, fundraising.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації фінансова безпека підприємств набуває критичного значення для їхнього стійкого розвитку та конкурентоспроможності. Банки виступають ключовими партнерами для підприємств, надаючи широкий спектр фінансових послуг, які допомагають залучати необхідний капітал, ефективно управляти ризиками та дотримуватися складних регуляторних вимог. Взаємодія між банківським сектором та корпоративними клієнтами є фундаментальною для стабільного функціонування фінансових ринків та економіки в цілому.

Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених окремим аспектам фінансового управління та ролі банків у корпоративному секторі, все ще існують прогалини у розумінні комплексної ролі банків у забезпеченні фінансової безпеки підприємств. Зокрема, питання щодо оптимізації співпраці в контексті залучення капіталу, управління ліквідністю, хеджування фінансових ризиків та надання стратегічних консультацій залишаються недостатньо дослідженими. Крім того, постійні зміни у регуляторному середовищі та зростання глобальної конкуренції створюють нові виклики для підприємств і банків, що потребує оновлених підходів та рішень.

Враховуючи вищезазначене, виникає потреба у ґрунтовному аналізі сучасних практик взаємодії між банками та підприємствами з метою підвищення фінансової безпеки останніх. Необхідно дослідити, як різні банківські послуги та інструменти сприяють стабільності та розвитку підприємств у сучасних економічних умовах для досягнення стратегічних фінансових цілей підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Онїріуба Л. [7] та Суфій А. [9] зосереджувалися на ризиках та контролі кредитних ліній, підкреслюючи важливість ефективного управління ризиками в корпоративних фінансах. Артемієва І., Бондарук І. та Мельничук І. [11] розглянули кредит як необхідний економічний інструмент у взаєминах між фінансовими компаніями та банками, акцентуючи увагу на його ролі у забезпеченні економічної стабільності. Гаміт В. та Пурані Д. [5] порівняли управління ліквідністю в державних та приватних банках Індії, виявляючи різниці в підходах до забезпечення фінансової стійкості. Соага Х. [8] та Факе М. [4] проаналізували стратегії управління грошовими потоками, демон-

струючи їх вплив на фінансові показники підприємств та підкреслюючи важливість ефективного грошового менеджменту для корпоративного управління. Sun В., Інх Ц. та Зенг І. [10] дослідили взаємозв'язок між фінансовим хеджуванням, політикою грошових коштів та вартістю готівки, показуючи, як корпоративні рішення в цій сфері можуть підвищувати загальну вартість компанії. Дворжакова Л., Кронич Дж. та Малий М. [3] розглянули управління грошовими потоками як інструмент оптимізації корпоративних процесів, що сприяє підвищенню ефективності бізнесу. Асланова К. [2] проаналізував вплив глобалізації на банківські гарантії, зокрема зміну ролі гарантійних листів у банківській діяльності, що відображає адаптацію фінансових інструментів до міжнародних стандартів. Ачар'я С., Койрала Дж. та Махарджан П. [1] розглянули фінансування в міжнародній торгівлі та правові заходи, що регулюють ці процеси, підкреслюючи важливість правової безпеки у глобальних фінансових операціях. Нарешті, МакКоннелл Дж. та Сибільков В. [6] дослідили мотивацію інвестиційних банків сприяти клієнтам у створенні ціннісних поглинань, що висвітлює роль інвестиційних банків у стимулюванні корпоративного зростання та інновацій. Загалом, зазначені публікації охоплюють широкий спектр тем, пов'язаних з фінансовим управлінням, ризиками, кредитуванням та глобалізацією, пропонуючи всебічний огляд сучасних тенденцій та викликів у фінансовій сфері.

Метою статті є дослідження та аналіз ролі банків у забезпеченні фінансової безпеки підприємств, розкриття основних напрямів їх співпраці, таких як допомога у залученні капіталу, управління ризиками, надання стратегічних консультацій та дотримання регуляторних вимог, а також виявлення, як ці послуги сприяють стабільності та розвитку підприємств у сучасних економічних умовах.

Виклад основного матеріалу. Банки відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової безпеки підприємств, надаючи фінансові послуги, які допомагають залучати капітал, управляти ризиками та дотримуватися регуляторних вимог. Участь банків є критичною для ефективного функціонування фінансових ринків та економіки в цілому.

Одним із основних напрямів співпраці між банками та підприємствами є допомога у розміщенні та випуску цінних паперів. Інвестиційні банки

сприяють залученню капіталу шляхом андеррайтингу та випуску акцій і облігацій. Вони оцінюють фінансовий стан підприємства, визначають оптимальну ціну цінних паперів та беруть на себе ризик їх придбання у емітента для подальшого продажу інвесторам. Це особливо актуально під час первинного публічного розміщення акцій та здійснення вторинних емісій.

Крім того, банки надають стратегічні консультації щодо злиттів і поглинань, продажу активів, реструктуризації та інших корпоративних транзакцій. Вони допомагають підприємствам ідентифікувати потенційні цілі для поглинання або покупців, проводять комплексну перевірку та ведуть переговори щодо умов угод. Такі послуги сприяють прийняттю клієнтами обґрунтованих рішень та оптимізації корпоративних структур.

Також важливою є роль банків як посередників на ринках цінних паперів, де вони забезпечують ліквідність через маркет-мейкерську діяльність. Вони купують та продають цінні папери зі свого портфеля, сприяючи активній торгівлі та зменшуючи волатильність ринку. Крім того, банки виконують торговельні операції від імені клієнтів, включаючи підприємства та інституційних інвесторів, забезпечуючи при цьому ефективне виконання угод.

Для задоволення значних фінансових потреб підприємств банки співпрацюють у наданні синдікованих кредитів. Такі кредити передбачають об'єднання ресурсів кількох банків для надання значних сум фінансування, що розподіляє ризик між учасниками відносин. Банки також займаються проектним фінансуванням, підтримуючи масштабні інфраструктурні та промислові проекти шляхом структуризації складних фінансових схем.

Ще одним важливим напрямом є допомога банків у управлінні фінансовими ризиками, пов'язаними з коливаннями валютних курсів, відсоткових ставок та цін на сировину. Вони пропонують деривативи та інструменти хеджування, такі як ф'ючерси, опціони та свопи, що дозволяють захиститися від негативних ринкових рухів. Проведення оцінки ризиків та розробка стратегій їх мінімізації є важливими складовими цих послуг.

Крім того, банки забезпечують зберігання та управління цінними паперами, іншими фінансовими активами підприємств. Кастодіальні послуги передбачають безпечне зберігання активів і виконання адміністративних завдань, таких як збір дивідендів та відсотків. Управління активами включає професійне керування інвестиційними портфелями з метою досягнення визначених фінансових цілей підприємства.

У складному регуляторному середовищі банки допомагають підприємствам відповідати законодавчим нормам, пов'язаним з випуском та обігом цінних паперів. Вони надають консультації щодо дотримання законодавства, знижуючи юридичні та фінансові ризики. Банки також допомагають у під-

готовці необхідної звітності та розкритті інформації перед регуляторними органами.

Оптимізація структури капіталу є ще одним напрямом, в межах якого банки здійснюють консультування підприємств. Вони допомагають визначити оптимальне співвідношення боргового та власного капіталу, що дозволяє мінімізувати вартість фінансування та максимізувати вартість для акціонерів. Банки проводять аналіз фінансового левериджу, оцінюють можливості залучення додаткового боргу чи випуску нових акцій, сприяючи формуванню ефективної капітальної структури.

Для підприємств, що діють на міжнародних ринках, банки надають послуги з міжнародного фінансування та підтримують транскордонні транзакції. Вони забезпечують валютно-обмінні операції та хеджування валютних ризиків, а також сприяють проведенню міжнародних злиттів і поглинань, допомагаючи орієнтуватися в правових та фінансових особливостях різних країн.

Також, банки проводять ґрунтовні дослідження ринків, надаючи підприємствам цінну інформацію. Вони пропонують аналіз акцій та кредитоспроможності, що включає оцінку ринкових тенденцій та фінансового стану потенційних партнерів. Галузевий аналіз допомагає керівникам підприємств зрозуміти конкурентне середовище, виявити нові можливості та приймати обґрунтовані стратегічні рішення.

Банківські кредитні лінії та овердрафти дозволяють підприємствам отримувати кошти у разі потреби, що сприяє підтримці ліквідності та безперервності операційної діяльності. Таке структурування ґрунтується на аналізі ризиків та практичних потребах позичальників, особливо на ринках, що розвиваються. Овердрафти є особливо актуальними для корпоративних позичальників у нестабільних умовах, а поточні лінії розроблені як логічна альтернатива овердрафтам [7].

Однак, незважаючи на переваги овердрафтів, існують певні виклики в процесі їх надання. Овердрафти приваблюють банки тим, що допомагають підтримувати ліквідність і збільшувати доходи без додаткових капіталовкладень. Проте процес прийняття рішень щодо встановлення лімітів овердрафтів та їх економічного обґрунтування часто є суб'єктивним і нестандартизованим. Впровадження уніфікованої методології для визначення лімітів овердрафтів та оцінки економічної доцільності кредитування може спростити процес прийняття рішень та підвищити ефективність послуги. Крім того, використання кредитних ліній залежить від фінансового стану підприємства [9]. Підприємства з високими грошовими потоками частіше використовують банківські кредитні лінії як заміник ліквідності, тоді як компанії з низькими грошовими потоками покладаються на готівку. Це пов'язано з фінансовими кovenантами, що накладаються банками на основі грошових потоків. Доступ до кредитних ліній

є суттєвим показником фінансових обмежень, оскільки підприємствам необхідно підтримувати високий грошовий потік, щоб відповідати фінансовим конвенантам і уникати обмежень на кредитні лінії [11].

Загалом, кредит є життєво важливим економічним інструментом, що допомагає підприємствам підтримувати безперебійні виробничі процеси та активну господарську діяльність, стабілізуючи їхній фінансовий стан. Розвиток кредитування підприємств має вирішальне значення для фінансового здоров'я компаній, оскільки він надає необхідний фінансовий важіль для підтримки діяльності [11].

Окрім кредитування, банківські послуги включають депозитні рахунки, які дозволяють підприємствам розміщувати тимчасово вільні кошти та отримувати додатковий дохід у вигляді відсотків, зберігаючи при цьому високий рівень безпеки. Банки надають послуги з управління ліквідністю, що дозволяють корпоративним клієнтам ефективно управляти щоденною ліквідністю, об'єднуючи кошти з кількох рахунків і використовуючи переваги відсотків за чековими та поточними рахунками [10]. Це є критичним для підтримання оптимального грошового потоку та ліквідності. Ефективні корпоративні банківські послуги можуть також перетворити банки на довірених радників не лише в банківській, а й в інших фінансових сферах, створюючи додаткову цінність для клієнтів [5].

Для подальшого підвищення ефективності управління коштами, банки пропонують послуги касового обслуговування та інкасації, які знижують ризики, пов'язані з обробкою готівки. Інноваційні банківські послуги, такі як «нетінг», «грошовий пул» та «інформаційний пул», стають дедалі важливішими для централізованого управління корпоративними коштами. Управління грошовими коштами є важливим аспектом фінансового менеджменту, забезпечуючи зростання добробуту акціонерів, запобігання шахрайству та підвищення ліквідності компанії [8]. Гібридний підхід до управління грошовими коштами може сприяти стабільним фінансовим показникам компаній. Транснаціональні компанії застосовують стратегії управління грошовими потоками для вирішення складних питань, пов'язаних із фінансовими ризиками та розподілом ресурсів між дочірніми компаніями [4].

У міжнародній та внутрішній торгівлі підприємства можуть стикатися з ризиками, пов'язаними з виконанням зобов'язань контрагентами. У таких випадках акредитиви та банківські гарантії допомагають зменшити ці ризики, забезпечуючи виконання зобов'язань. Банківські гарантії є важливими інструментами, які знижують ризики та забезпечують безпеку транзакцій у міжнародній торгівлі [2]. Акредитиви також залишаються ключовими фінансовими інструментами, основними принципами яких є суворе дотримання незалежності та автономії кредиту [3]. Банківські гарантії в міжнародних комерційних операціях допомагають ефек-

тивно вирішувати конфлікти, зменшуючи витрати та максимізуючи економічні вигоди [1].

Нарешті, фінансове консультування з боку банків сприяє оптимізації фінансових потоків, структуруванню боргових зобов'язань та розробці ефективних інвестиційних стратегій. Інвестиційні банки мають ринкові стимули радити клієнтам здійснювати придбання, що створюють вартість, та уникати угод, які можуть знизити ринкову вартість компаній [6].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, банки відіграють фундаментальну роль у забезпеченні фінансової стабільності та безпеки підприємств. Їхня участь є критичною для ефективного функціонування фінансових ринків та економіки в цілому. Надання фінансових послуг, таких як залучення капіталу, управління ризиками та дотримання регуляторних вимог, допомагає підприємствам не лише підтримувати свою операційну діяльність, але й сприяє їхньому стратегічному розвитку та зростанню.

Одним із ключових напрямів співпраці є допомога у розміщенні та випуску цінних паперів. Інвестиційні банки, беручи на себе функції андеррайтерів, сприяють залученню додаткового капіталу, що є особливо важливим під час первинних та вторинних публічних розміщень акцій. Це дозволяє підприємствам розширювати свою діяльність, інвестувати в нові проекти та підвищувати конкурентоспроможність на ринку.

Банки також надають стратегічні консультації щодо злиттів і поглинань, реструктуризації та інших корпоративних транзакцій. Ці послуги допомагають підприємствам приймати обґрунтовані рішення, оптимізувати корпоративну структуру та ефективно використовувати наявні ресурси. Посередницька роль банків на ринках цінних паперів забезпечує ліквідність та сприяє активній торгівлі, що, в свою чергу, зменшує ринкову волатильність та підвищує довіру інвесторів.

Управління фінансовими ризиками є ще одним важливим аспектом діяльності банків. Надаючи інструменти хеджування та деривативи, вони допомагають підприємствам захищатися від негативних ринкових рухів, пов'язаних з коливаннями валютних курсів, відсоткових ставок та цін на сировину. Це сприяє стабільності фінансових показників та забезпечує передбачуваність грошових потоків.

Банки також відіграють важливу роль у міжнародній торгівлі, надаючи послуги з фінансування та управління транскордонними транзакціями. Використання інструментів, таких як акредитиви та банківські гарантії, зменшує ризики невиконання зобов'язань контрагентами та сприяє безпеці міжнародних комерційних операцій. Це особливо актуально в умовах глобалізації та зростання міжнародних економічних зв'язків.

Нарешті, банківські послуги з управління ліквідністю, кастодіальні послуги та фінансове

консультування допомагають підприємствам ефективно управляти своїми ресурсами, оптимізувати структуру капіталу та досягати стратегічних фінансових цілей. Співпраця з банками перетворює їх на довірених партнерів, здатних надати комплексну підтримку в різних аспектах фінансової діяльності.

У сукупності розглянутих аспектів, роль банків у фінансовому забезпеченні підприємств є багато-

гранною та незамінною. Вони не лише надають необхідні фінансові ресурси, але й сприяють підвищенню ефективності управління, мінімізації ризиків та реалізації стратегічних цілей підприємств. Таким чином, розвиток банківського сектора та поглиблення співпраці між банками та підприємствами є ключовими факторами стійкого економічного розвитку та процвітання.

Література/References

1. Acharya S., Koirala J., Maharjan P. Financing in International Trade; a Reference of Legal Measures. *International Corporate Finance eJournal*. 2020. doi: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3587414>.
2. Aslanova K. The Impact of Globalization on Bank Guarantees: Changing Role of Letter of Guarantee in Banking. 2014. P. 201–213. doi: https://doi.org/10.1007/978-3-319-01125-7_15.
3. Dvořáková L., Kronych J., Malá A. Cash Flow Management as a Tool for Corporate Processes Optimization. *Smart Science*. 2018. № 6. С. 330–336. doi: <https://doi.org/10.1080/23080477.2018.1505370>.
4. Faque M. Cash management strategies and firm financial performance. *Bussecon Review of Finance & Banking*. 2020. P. 2687–2501. doi: <https://doi.org/10.36096/brfb.v2i2.207>.
5. Gamit V., Purani D. A Comparative Study of Liquidity Management of Selected Public Sector Banks and Private Sector Banks in India. *Interantional journal of scientific research in engineering and management*. 2023. doi: <https://doi.org/10.55041/ijsrem25778>.
6. Mcconnell J., Sibilkov V. Do Investment Banks Have Incentives to Help Clients Make Value-Creating Acquisitions. *Wiley-Blackwell: Journal of Applied Corporate Finance*. 2016. doi: <https://doi.org/10.1111/jacf.12197>.
7. Onyiriuba L. Advance, Overdraft, and Current Line Risks and Control. 2016. P. 189–201. doi: <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-803438-5.00009-X>.
8. Soaga H. Basics of Cash Management for Financial Management and Reporting. *Corporate Governance: Disclosure*. 2012. doi: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2200432>.
9. Sufi A. Bank Lines of Credit in Corporate Finance: An Empirical Analysis. *SPGMI: Compustat Fundamentals (Topic)*. 2006. doi: <https://doi.org/10.2139/ssrn.723361>.
10. Sun W., Yin C., Zeng Y. Financial Hedging, Corporate Cash Policy, and the Value of Cash. *Financial Accounting eJournal*. 2020. doi: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3572747>.
11. Artemieva I., Bondaruk I., Melnychuk I. Credit as a necessary economic tool of economic relationships between financial companies and banks. *Economies' Horizons*. 2022. doi: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.4\(22\).2022.267019](https://doi.org/10.31499/2616-5236.4(22).2022.267019).